

Actis, høringsvar forslag om midlertidig endring av alkohollovens bestemmelse om maksimaltid for skjenking under fotball-VM for herrer 2026

Actis er en paraplyorganisasjon på rusfeltet med 40 medlemsorganisasjoner. Vi jobber for å forebygge og redusere skadene knyttet til alkohol, narkotika og pengespill.

Urokkelig alkoholpolitikk er et politisk ansvar – den verner dem som er mest utsatt, selv når idretten imponerer

I høringsnotatet som ble presentert av regjeringen fremheves det at vi befinner oss i en særskilt situasjon, der fremragende innsats har resultert i at herrelandslaget kvalifiserer seg til fotball-VM for første gang på 28 år. Direktoratet understreker betydningen av dagens alkohollovgivning, og viser til hvordan denne bidrar til å beskytte både enkeltmennesker og pårørende. Videre påpekes det at det EØS-rettslige unntaket knyttet til Vinmonopolet forutsetter en konsekvent alkoholpolitikk hvor folkehelse er det overordnede hensynet. Det blir også redegjort for alkoholens omfattende samfunnskostnader, både i form av økonomiske konsekvenser knyttet til økt vold og andre uønskede hendelser, samt de belastningene alkoholbruk medfører for enkeltmennesker og deres pårørende.

Actis deler dette grunnlaget. Norge har en alkoholpolitikk som står sterkt i internasjonal sammenheng, der hensynet til sårbare grupper normalt tillegges stor vekt, og der folkehelseprioriteringer veier tyngre enn næringsinteresser.

Med dette som utgangspunkt har Actis vanskelig for å forstå at regjeringen likevel velger å foreslå et slikt midlertidig unntak. Vi stiller oss særlig kritiske til formuleringen om at «dette skal ikke skape presedens for senere anledninger», da det etter vårt syn er lite realistisk å forvente at et slikt unntak ikke vil få konsekvenser for fremtidige beslutninger.

Actis mener at det å «ikke skulle sette presedens» for andre arrangementer vil bli nærmest umulig. Det er rimelig å anta at flere idrettsarrangementer i årene fremover vil etterspørre utvidet skjenketid, og at disse vil kunne begrunne dette med at arrangementet er stort, unikt og samlende.

Actis mener regjeringen i denne saken har latt seg rive med, og at de foreslåtte endringene fremstår som både ukloke og utilstrekkelig gjennomtenkt. Vi registrerer at den foreslåtte lovendringen er avgrenset i tid og kun skal gjelde for skjenkesteder som viser fotballkamper. Samtidig er vi overbevist om at det å åpne for utvidet

skjenketid i denne sammenhengen vil gjøre det vanskelig å trekke klare og prinsipielle grenser for hvilke anledninger som eventuelt skal kvalifisere for tilsvarende midlertidige unntak. Actis har liten tiltro til at andre idretter eller relevante arrangementer vil akseptere at et slikt unntak utelukkende skal gjelde for herrefotball.

Når regjeringen blir prinsippløse, lar seg rive med og ikke synes å ta tilstrekkelig høyde for konsekvensene av sitt eget forslag, er det behov for et ansvarlig Storting – et Storting som ikke setter flere tiår med målrettet og ansvarlig alkoholpolitikk på spill for noen ukers fotballidyll.

Det er godt dokumentert gjennom tidligere undersøkelser at om lag halvannen million mennesker i Norge årlig opplever belastninger som følge av andres alkoholbruk. Dette omfatter blant annet støy, hærverk, trusler og vold. Sammenhengen mellom skjenketider og vold er grundig dokumentert i både norsk og internasjonal forskning. Blant annet er åtte av ti voldstilfeller knyttet til alkoholbruk, og om lag 40 prosent av voldtektene skjer i forbindelse med fest og alkoholpåvirkning. En studie av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viser at én times reduksjon i skjenketiden gir en nedgang på 16 prosent i antall voldstilfeller nattetid i helgene i sentrumsområder. Det er derfor svært sannsynlig at utvidet skjenketid vil medføre økt belastning på både politi og helsevesen.

Økt risiko for vold, skader og belastning hos tredjeparter er noe flere aktører trekker frem i sine høringsvar. Særlig bekymringsverdig er det at Oslo politidistrikt skriver at de kan få vansker med å håndtere annen kriminalitet, inkludert nød- og akuttoppdrag, som en følge av økt skjenketid. Det er svært alvorlig dersom det vedtas et forslag som gjør situasjonen i hovedstaden mer utfordrende for politiet.

Oslo Economics anslo i 2020 at alkoholbruk påfører samfunnet kostnader i størrelsesorden 80–100 milliarder kroner årlig, kostnader. Dette omfatter blant annet utgifter til behandling av alkoholrelaterte sykdommer, tap av arbeidsinnsats, samt økt belastning på justis- og kriminalomsorg. Eventuelle merkostnader som følger av utvidede skjenketider, vil måtte dekkes av kommunene innenfor allerede trange økonomiske rammer. Samtidig er det usikkert om økt skjenketid faktisk vil gi økt inntjening for serveringsstedene, ettersom dette forutsetter økt bemanning og tilrettelegging for forsvarlig drift.

Når gevinsten for næringen er høyst usikker, fremstår det som særlig problematisk at kommuner med pressede budsjetter skal belastes med økt risiko for vold og økt etterspørsel etter politi- og helsetjenester, samt ressurskrevende saksbehandling knyttet til utvidede skjenkebevillinger. Dersom

Næringsinteresser og hensynet til kunder brukes ofte som begrunnelser for å liberalisere alkoholpolitikken. Alkohol er imidlertid ikke en ordinær vare, og alkoholpolitikken bør først og fremst være et helsepolitisk virkemiddel – ikke

næringspolitikk. Økt tilgjengelighet av alkohol, her i form av utvidede skjenketider, strider mot anbefalingene fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og innebærer økt risiko for alkoholrelaterte skader, med tilhørende kostnader for både enkeltmennesker og samfunnet som helhet. Det er samtidig viktig å understreke at dette forslaget heller ikke kan sies å være et svar på et bredt ønske i befolkningen. Tvert imot uttrykker flertallet av høringsvarene motstand mot utvidede skjenketider. Når sterke aktører som Fellesforbundet, Folkehelseinstituttet, alle KORUSene, Helsedirektoratet går imot utvidede skjenketider og flere politidistrikter understreker utfordringene utvidede skjenketider vil medføre, da må politikerne lytte.

Norge har lang tradisjon for at alkoholpolitikk er helsepolitikk. WHOs anbefalinger for å redusere alkoholrelaterte skader og død har vært førende for norsk alkoholpolitikk gjennom flere tiår og gjennom skiftende regjeringer. Dagens politikere må fortsette denne gode tradisjonen. Actis ber stortinget om å tørre å være ansvarlige og å si nei til å la næring gå foran helse, også når fotballgutta presterer bedre enn på 28 år.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ingrid Hønsø'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the bottom.

Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan